

Český model
amerického kongresu

Regulace distribuce zbraní a munice

Zpráva Výzkumné služby Kongresu

Vojtěch Liška

1 Úvod

„Dobře organizovaná domobrana je nezbytná v zájmu bezpečnosti svobodného státu; právo lidu držet a nosit zbraně nesmí být proto omezováno.“^{1} Tento článek z druhého dodatku ústavy Spojených států amerických, uvedeného v platnost v roce 1791, je alfou a omegou celé problematiky distribuce zbraní a munice na území USA. Pro úplné pochopení tohoto článku je nutné uvědomit si historický kontext. V roce 1791 potřebovali osadníci ochranu proti domorodým obyvatelům či evropským vojskům, a tak tvořili skupiny domobrany. Dnes už je svým významem mimo realitu, ale pořád je svým zněním trumfem v rukách obhájců práv držitelů střelných zbraní. Tato část americké ústavy je také ohniskem sporu mezi originality a organicisty, kteří se přou o význam článku. Originalisté se ho snaží vykládat doslovným způsobem (tudíž jsou sympatičtější konzervativcům), naopak organicisté se snaží pochopit článek v moderním společenském trendu (koncept „živé ústavy“). Získat zbraň v USA není žádný velký problém, podmínky pro její získání se můžou v jednotlivých státech lišit, ale nejběžnější podmínky pro získání licence jsou plnoletost a absolvování formálního školení. Existují i osoby, jimž je získání licence zapovězeno podle zákona z roku 1968, a to lidé, u nichž soud shledá duševní poruchu, těžcí zločinci, muži, kteří se dopustili násilí na ženách, či osoby závislé na drogách.^{{2}{3}}

2 Historie

2.1 Raná historie držení zbraní v USA

Od 18. století a zmiňovaných domobran bylo ještě daleko k velkému rozšíření střelných zbraní v USA, většina lidí obývajících tato území o nich skoro nic nevěděla. Skutečný boom vlastnění střelných zbraní nastal až za dob občanské války v letech 1861-1865, kdy se množství lidí poprvé osobně setkalo se střelnými zbraněmi. Právě v tomto období byly střelné zbraně vyráběny a nabízeny občanům opravdu ve velkém, začaly se také využívat revolvery ([obr. 1](#)), tedy zbraně s perkusním zámkem (patent získal v roce 1822 Joshua Shaw v USA), které umožňovaly vypálit 6 ran za velmi krátkou dobu. Dále se začaly používat ve velkém pušky „opakovačky“ ([obr. 2](#)) se zásobníkem až na 7 nábojů či první kulometry (Gatling). Právě v občanské válce bychom měli hledat původ tradice střelných zbraní v USA. Naproti tomu obraz Divokého západu z westernových filmů je přehnaný a skutečnost byla o mnoho mírumilovnější.^{4}

2.2 Velká válka a prohibice

V roce 1914 vypukla válka v Evropě a tehdejší prezident Woodrow Wilson vyhlásil neutralitu, avšak po potopení parníku Lusitania se USA zapojily do Velké války po boku států Dohody. Pro nás je však 1. světová válka důležitá z pohledu posunu vývoje střelných zbraní. Z kulometů se totiž vyvinuly první samopaly, které ostatně jako všechny další zbraně nebyly vládou nijak omezovány, a tak je mohl

vlastnit prakticky každý, kdo na ně měl. Nejznámějším z nich byl samopal Thompson. V roce 1920 byl odhlasován pod nátlakem křesťanských a feministických organizací ústavní dodatek o prohibici, který zakazoval výrobu, dovoz a podávání alkoholu. To vedlo k vzniku lihové mafie, která začala pašovat alkohol do země a nechvalně proslula svou brutalitou. Nejznámější z gangů časů prohibice byl gang Al Caponeho v Chicagu, nechvalně proslulý masakrem v den Svatého Valentýna, kde byl použit právě samopal Thompson. Celkově měla prohibice přesně opačný efekt, než se čekalo. Například kriminalita v letech prohibice vzrostla o 24 % a zhruba 10 000 lidí zemřelo na otravu alkoholem před jejím ukončením v roce 1933, kdy byla zatím jako jediný ústavní dodatek zrušena 21. dodatkem. Celkově byla 20. léta 20. století obdobím rozkvětu mafie a podsvětí, ve kterém právě střelné zbraně hrály důležitou roli.[\[5\]](#)

2.3 Druhá světová válka a padesátá léta

Druhá světová válka znamená další vývoj střelných zbraní, objevují se nové typy automatických pušek a první zbraně hromadného ničení. Také se rozšiřuje použití výbušnin. Po druhé světové válce se budují nové „panelákové čtvrti“ ve velkých městech, například v New Yorku. Právě tyto čtvrti zvané public housing ([obr. 3](#)), kde často bydlí etnické menšiny (Černoši v New Yorku, Hispánci v Miami), dají základ pozdějším pouličním gangům.

2.4 60. a 70. léta 20. století

Právě tyto roky jsou prvopočátkem éry pouličních gangů a s tím související zvýšenou kriminalitou spojenou s používáním střelných zbraní.[\[8\]](#) V roce 1966 zažívají USA také jedno z prvních řádění masového vraha. Charles Whitman zastřelil v texaském Austinu 17 lidí. Noc před masakrem Whitman zavraždil svou matku a manželku, ve chvíli, kdy obě spaly. Z vysoké věže v centru Austinu pak dalšího dne ráno zahájil palbu na procházející lidi - zabil několik studentů, ale například také těhotnou ženu. Použil při tom poloautomatickou pušku M1, odstřelovačskou pušku Remington Model 700 a množství dalších menších zbraní.[\[9\]](#)

2.5 90. léta a další masakry

V 90. letech 20. století dosahují pouliční gangy svého vrcholu. Začínají se hojně orientovat na obchod s drogami. Recidiva dosahuje na začátku 90. let svého vrcholu ([obr. 4 a 5](#)).[\[10\]](#) 90. léta se také nesla v duchu školních masakrů. V roce 1989 zavraždil Patrick Edward Purdy v základní škole Stockton v Kalifornii pět dětí a dalších dvacet devět jich zranil. V roce 1997 se střílelo na Heath High School v Kentucky. Čtrnáctiletý Michael Carneal zde toho dne zavraždil tři dívky a pět dalších zranil. A nakonec 20. dubna 1999 zavraždili osmnáctiletý Eric Harris a sedmnáctiletý Dylan Klebold na střední škole Columbine High dvanáct svých spolužáků, jednoho učitele a nakonec i sami sebe. ([video 1](#)) ([video 3](#))

2.6 Září 2001 až současnost

Po 11. září 2001 vyhlásily USA válku terorismu, avšak na regulaci vnitřního trhu zbraní to nemělo vliv. V následujících letech se stalo mnoho dalších masakrů nejen na školách. Tyto masakry podnítily velmi živou diskuzi mezi obhájci a odpůrci regulací zbraní. Mezi nejhorší masakry 21. století patří ten na škole ve Virginii, kde jihokorejský student Čo Sung-hui zastřelil 32 lidí, dále ten z Denveru, kde při premiéře filmu o Batmanovi zabil James Holmes 12 lidí, nebo nedávný útok z Las Vegas, kde 64 letý Stephen Paddock zabil 79 lidí.[{11}{12}](#)

2.7 Současnost

Novodobá Amerika má jen několik národních předpisů pro střelné zbraně, které většinou byly výsledkem veřejného pobouření nad mírou rozšíření trestné činnosti související se střelnými zbraněmi a strachu z této kriminality nebo tlaku veřejnosti po zavraždění významných osobností. V rámci padesáti států a Washingtonského distriktu se předpisy pro střelné zbraně liší od mírných až po přísné.[{cit. 2}](#).

3 Zákony regulující držení zbraní

Národní zbraňový zákon (NFA)

Tento zákon z roku 1934 reguluje zvláště nebezpečné zbraně, používané v té době pro organizovaný zločin. Na zbraň tedy majitel musel získat povolení (jehož vydání mohlo trvat až 1 rok) a musel také zaplatit daň 200\$ (v dnešním přepočtu +/- 3600\$). Zbraně regulované tímto zákonem byly: kulometry (jakékoli zbraně schopné na jedno stisknutí spouště vystřelit více než jednu ránu), pušky nebo brokovnice s krátkou hlavní, tlumiče, granáty, rakety a další výbušná zařízení.

Federální zbraňový zákon (FFA)

Zákon z roku 1938. Zavazuje prodejce k získání licence (Federal Firearms License) a zároveň zakazuje prodej zbraní zločincům.

Zákon o kontrole zbraní (GCA)

Pouze úprava FFA z roku 1938. Rozšiřuje jeho působnost i na osoby drogově závislé či mentálně choré.

Zákon o ochraně vlastníků zbraní (FOPA)

Opět úprava předchozího zákona (GCA) z roku 1986. Umožnila například cestu se zbraněmi přes státy, které zbraně zakazují. Také znemožnila koupi automatické zbraně novější než rok výroby 1987 pro běžného občana.

Zákon o nedetekovatelných zbraních (UFA)

Zákon z roku 1988, zakazuje výrobu, import a vlastnictví zbraní, ve kterých je méně než 105 gramů kovu (3,7 uncí), z důvodu jejich obtížnější detekce při kontrolách osob či zavazadel.

Zákon o školních bezzbraňových zónách (Gun-Free school zones act)

Zákon z roku 1990. Zakazuje nošení zbraní na půdu školy.

Zákon o veřejném bezpečí a ochraně rekreačního použití zbraní (Public Safety and Recreational Firearms Use Protection Act)

Zákon z roku 1994. Zakazuje nákup nových poloautomatických pušek, nadstandardního vybavení (teleskop, nástavec na granátomet atd.) či zásobníků nad 10 nábojů. Tento zákon však obsahoval i rok vypršení 2004 a v tomto roce nebyl obnoven.

Bradyho zákon o prevenci zločinu s krátkými zbraněmi (Brady Handgun Violence Prevention Act)

Zavedení systému NICS z roku 1993 provozovaného FBI. Zaváděl minimální čekací lhůtu na nákup zbraně 5 dnů. Dnes se většina prověrek provádí okamžitě, pokud není provedena do 72 hodin, má obchodník možnost zákazníkovi prodat zbraň bez prověrky.

Zákon o ochraně zákonného obchodu v oblasti zbraní (PLCAA)

Zákon z roku 2005, zabraňuje žalobám na licencované prodejce za zločiny spáchané jimi vyrobenými zbraněmi.

4 Budoucnost

4.1 Australská cesta

Po masakru v tasránské Port Arthuru, kde zahynulo 36 lidí po útoku jediného střelce, se australská vláda rozhodla k radikálnímu řešení. Zpřísnila pravidla pro držení zbraní a vykoupila od občanů zpět téměř jeden milion zbraní, které posléze nechala roztavit. Vláda zaplatila milióny australských dolarů a počet zabitých meziročně klesl o 50 %. Kritici argumentují tím, že americkou vládu by to kromě podpory voličů stálo miliardy a miliardy dolarů. ([video 2.](#))

4.2 Zákaz útočných zbraní

Pokud by se zakázaly tzv. útočné zbraně, tedy samonabíjecí pušky vojenského vzhledu, nemuselo by dojít k tragédii z roku 2012 na základní škole v Newtownu, kde Adam Lanza útočil právě "útočnou puškou" typu Bushmaster. Tento zákon už byl v provozu mezi lety 1997-2004 a byl to Zákon o veřejném bezpečí a ochraně rekreačního použití zbraní.

4.3 Zákaz velkokapacitních zásobníků

Váže se také k Zákonu o veřejném bezpečí a ochraně rekreačního použití zbraní z roku 1997, jehož byl součástí. Jedná se o zákaz prodeje zásobníků nad 10 nábojů.

4.4 Lepší ochrana škol

Právě školy jsou bohužel velmi častým cílem různých útoků. S novou vizí přišla NRA (National Rifle Association), která nabídla zajímavý systém přeškolení vysloužilých vojáků a policistů na tzv. školní ochranky. Výcvik by vzhledem ke zkušenostem vysloužilců nemusel stát mnoho peněz. Takovéto ochranky by byly účinné hlavně kvůli možnosti jejich okamžitého nasazení.

4.5 Vizionářská řešení

Jsou dobrá spíše na zabránění nehodám, například úmrtí dětí v důsledku nálezů zbraně. Objevují se první tzv. chytré zbraně, které mají skener otisku prstů a vystřelí pouze, když spoušť zmáčkne jejich vlastník. (Další vize na: <https://www.nytimes.com/interactive/2017/11/06/opinion/how-to-reduce-shootings.html>)

[{13}{14}{15}](#)

4.6 Shrnutí

Problematika distribuce střelných zbraní a munice na území USA je problém složitý, ale je nutno co nejdříve v něm najít politický kompromis. Počet zabitých střelnými zbraněmi je zdaleka nejvyšší na světě a je nutné ho řešit co neúčinněji.

5 Argumenty pro a proti

5.1 Pro regulace

Pro zastánce dalších regulací distribuce zbraní hovoří velmi vysoké číslo zabitých střelnou zbraní. Jenom za letošní rok to bylo 15 422 zabitych a 30 912 v důsledku zásahu střelnou zbraní. Existuje zde přímá úměrnost mezi počtem střelných zbraní a počtem zastřelených. Jako skvělý příklad může posloužit již zmíněná Austrálie nebo Adam Lanza a jeho řádění na základní škole v Newtonu. Lanza zde svojí útočnou puškou Bushmaster a dalšími dvěma menšími zbraněmi zabil 26 lidí, včetně své matky a 20 dětí. Ve stejný den v Číně napadl muž základní školu, ale jelikož Čína má velmi přísná pravidla pro držení střelných zbraní, tak muž 22 dětí po útoku nožem „jen“ zranil. (Pro více informací doporučuji články: <https://www.novinky.cz/komentare/450843-komentar-umera-je-prosta-vice-zbrani-znamena-vice-mrtvych-alex-svamberk.html> a <https://www.reflex.cz/clanek/zpravy/48930/anketa-maji-usa-omezit-vlastnictvi-zbrani.html>) {20,21,22}

5.2 Proti regulacím

Odpůrci regulací mají v USA za současné situace velmi silnou vyjednávací pozici. Je dána hlavně tradicí, plynoucí ze zakotvení práva držet zbraň v ústavě. Mluví pro ně i spousta dalších statistik. Silným argumentem může být vnímání zbraně jako svojí ochrany. Příkladem může sloužit Suzanne Hupp, která byla účastníkem střelby v kavárně v Killeenu v Texasu. Toho dne zde střelec zabil 23 lidí, včetně rodičů Suzanne. Suzanne po střelbě vypověděla, že vlastní zbraň a byla si jistá, že mohla neštěstí zabránit. Bohužel v té době platil v Texasu zákon, který znemožňoval nosit zbraně na veřejnosti, tudíž si musela zbraň nechat v autě. V reakci na tento incident bylo nošení zbraně na veřejnosti ve státě Texas opět umožněno. Za tradičního odpůrce regulací byl považován Donald Trump. Avšak po útocích, které se staly za jeho vlády, z těchto postojů lehce ustoupil. Právě Donald Trump se ocitl v nepříjemné situaci, jelikož na jedné straně čelí tlaku občanů, kteří chtějí zajistit své bezpečí, na druhé straně čelí tlaku NRA, která byla největším donátorem jeho prezidentské kampaně.

6 Názory v kongresu

6.1 Demokraté

Demokraté se dlouhodobě snaží co nejvíce regulovat zbraně, ale i oni mají své limity. Pro úplný zákaz zbraní nebo jakousi formu zbrojních pasů by zřejmě byla jen hrstka (pravděpodobně progresivisté). V nastalé situaci však tvrdě kritizují prezidenta (potažmo republikány) za jeho nečinnost i po masakru v Las Vegas. Svědčí o tom například vyjádření Joea Bidena v tomto znění: „Kongres a Bílý dům by měly ihned jednat, aby zachránily životy. Nečinnost je neomluvitelná," či tweet demokratického senátora z Connecticutu Chrise Murphyho: „Vaše zbabělost, kvůli níž nejednáte, nemůže být očištěna pietou a modlitbami... Je čas zvednout zadek a něco dělat." Demokraté se tedy budou snažit byť o sebemenší regulaci.

6.2 Republikáni

Republikáni většinově zastávají odmítavý názor k větším reformám, ti konzervativnější dokonce navrhují zjednodušení dostupnosti určitých zbraní. Zároveň jsou však ti liberálnější nakloněni jednání o zákazu některých přídatných částí zbraní, například pažby umožňující střelbu dávkami (bump-stock), které byly použity při útoku v Las Vegas z roku 2017.

6.3 Zájmové skupiny

NRA (National Rifle Association)

Snad vůbec nejvlivnější skupina v této problematice. Původně vznikla jako spolek sdružující milovníky střelby a lovu. Postupně se vyvinula v jednu z nevlivnějších organizací v americké politice. Velmi zásadně trvá na zachování 2. dodatku americké ústavy a staví se velmi negativně k jakýmkoli regulacím. Jejím největším zájmem by bylo tedy při nejmenším udržet současný stav. Zároveň se bude stavět pozitivně k vlastnímu řešení problematiky útoků na školy. Jejím cílem bude udržet soudržnost republikánské většiny. Pravděpodobně budou mít také podporu prezidenta, jemuž přispívali velkým dílem na kampaň. [{23,19}](#)

Amnesty International

Amnesty International je organizace zabývající se lidskými právy po celém světě. Bude lobbovat za regulace zbraní v co největší míře. Mohla by se snažit přimět liberálnější republikány k ústupkům v oblasti Zákona o veřejném bezpečí a ochraně rekreačního použití zbraní.

7 Zdroje

{1}BLAHOŠ, Josef - Ústava Spojených států amerických. Praha: Reflex,1990. ISBN 80-155-0000-1

{2}Česká televize (ČT24)- Držení zbraní má v USA silnou tradici. Přišel čas na změnu? – 15.12.2012 [cit. 2017-12-28] Washington – dostupné online z : <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1128395-drzeni-zbrani-ma-v-usa-silnou-tradici-prisel-cas-na-zmenu>

{3}SPITZER J. Robert - Kdo v Americe vlastní střelné zbraně? – červen 2010 [cit. 2017-12-28] dostupné onlinez:<http://www.americkecentrum.cz/kdo-v-americe-vlastni-strelne-zbrane> v originále: https://static.america.gov/uploads/sites/8/2016/03/You-Asked-Series_Who-Owns-Guns-in-America_English_Lo-Res_508.pdf

{4}VISINGER Lukáš - Vynálezy americké občanské války, díl první: Pušky, kulometry, děla a granáty - 7.10.2017 [cit. 2017-12-28] dostupné online z: <http://www.radiodixie.cz/clanek/vynalezky-americke-obcanske-valky-dil-prvni-pusky-kulometry-dela-a-granaty#article-content>

{5}Wikipedia, the free encyklopedia - Prohibition in the United States –dostupné onlinehttps://en.wikipedia.org/wiki/Prohibition_in_the_United_States#Organized_crime

{6}Wikipedie, otevřená encyklopedie – Dějiny Spojených států amerických - dostupné online z: https://cs.wikipedia.org/wiki/D%C4%9Bjiny_Spojen%C3%BDch_st%C3%A1t%C5%AF_americk%C3%BDch#20._stolet%C3%AD

{7}Wikipedie, otevřená encyklopedie – Druhý dodatek Ústavy Spojených států amerických-dostupné online z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Druh%C3%BD_dodatek_%C3%9Astavy_Spojen%C3%BDch_st%C3%A1t%C5%AF_americk%C3%BDch

{8}Wikipedia, the free encyklopedia - Crime in the United States –dostupné online z: https://en.wikipedia.org/wiki/Crime_in_the_United_States

{9}Wikipedia, the free encyklopedia - Charles Whitman –dostupné online z: https://en.wikipedia.org/wiki/Charles_Whitman

{10}Wikipedia, the free encyklopedia – Gangs in the United States –dostupné online z: https://en.wikipedia.org/wiki/Gangs_in_the_United_States

- {11}KERLES Marek - Amerika-země střeleckých masakrů - 11.04.2017 [cit. 2017-12-28], dostupné online z :https://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/amerika/amerika-zeme-streleckych-masakru_425449.html
- {12}ELDRED - Historie střelby na školách - 18. února 2008 [Cit. 2017-12-28], dostupné online z: <http://eldred.blog.cz/0802/historie-strelby-na-skolach>
- {13}KRISTOF Nick, NY Times - How to Reduce Shootings – 6.11.2017 [Cit. 2017-12-28], dostupné online z: <https://www.nytimes.com/interactive/2017/11/06/opinion/how-to-reduce-shootings.html>
- {14}Gun violence archive 2017 – Stats – 30.12.2017 [Cit. 2017-12-30], dostupné online z : <http://www.gunviolencearchive.org/>
- {15}ŠVAMBERK Alex - Úměra je prostá, více zbraní znamená více mrtvých – 4.10.2017 [Cit. 2017-12-30], dostupné online z: <https://www.novinky.cz/komentare/450843-komentar-umera-je-prosta-vice-zbrani-znamenava-vice-mrtvych-alex-svamberk.html>
- {16}KARÁSEK David - USA - a regulace zbraní? – 22.12.2012 [Cit. 2017-12-30], dostupné online z: <https://karasek.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=312571>
- {17}STOSSEL John - Why Guns Are Good – 23.6.2010 [Cit. 2017-12-30], dostupné online z: <http://www.foxnews.com/opinion/2010/06/23/john-stossel-guns-good-save-lives-criminals-lubys-cafeteria-texas-handgun.html>
- {18}Wikipedia, the free encyklopedia - Gun Owners of America – dostupné online z: https://en.wikipedia.org/wiki/Gun_Owners_of_America
- {19}Wikipedia, the free encyklopedia - National Rifle Association –dostupné online z: https://en.wikipedia.org/wiki/National_Rifle_Association
- {20}EuroZprávy.cz / ČTK - Demokraté chtějí zpřísnit zákony o držení zbraní, experti jsou skeptičtí – 2.10.2017[Cit.2017-12-30],dostupné online z: <http://zahranicni.eurozpravy.cz/amerika/202930-demokrate-chteji-zprisnit-zakony-o-drzeni-zbrani-experti-jsou-skepticti/>
- {21}Novinky.cz - Republikáni jsou ochotni jednat o zákazu pařeb umožňujících střelbu dárkami – 5.10.2017[Cit. 2017-12-30],dostupné online z: <https://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/451108-republikani-jsou-ochotni-jednat-o-zakazu-pazeb-umoznujicich-strelbu-davkami.html>

{22}BAROCHOVÁ Anna - Zbraně přinesou bezpečí, věří republikáni a prosazují rozvolnění zákonů – 10.7.2017[Cit. 2017-12-30],dostupné online z: https://zpravy.idnes.cz/zbrane-usa-kontrola-drzeni-zbrani-strelba-fi5-/zahranicni.aspx?c=A170710_174217_zahranicni_aba

{23}HAVLÍČKOVÁ Marta – NRA a její vliv na americkou politiku – 2016 [Cit. 2017-12-30],dostupné online z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/142875/> soubor text práce

8 Obrázky

1.

Colt 1860 – zdroj: <https://cz.pinterest.com/pin/571112796474773072/>

2.

Opakovací puška Spencer – zdroj: <http://www.radiodixie.cz/clanek/vynalez-y-americke-obcanske-valky-dil-prvni-pusky-kulomety-dela-a-granaty>

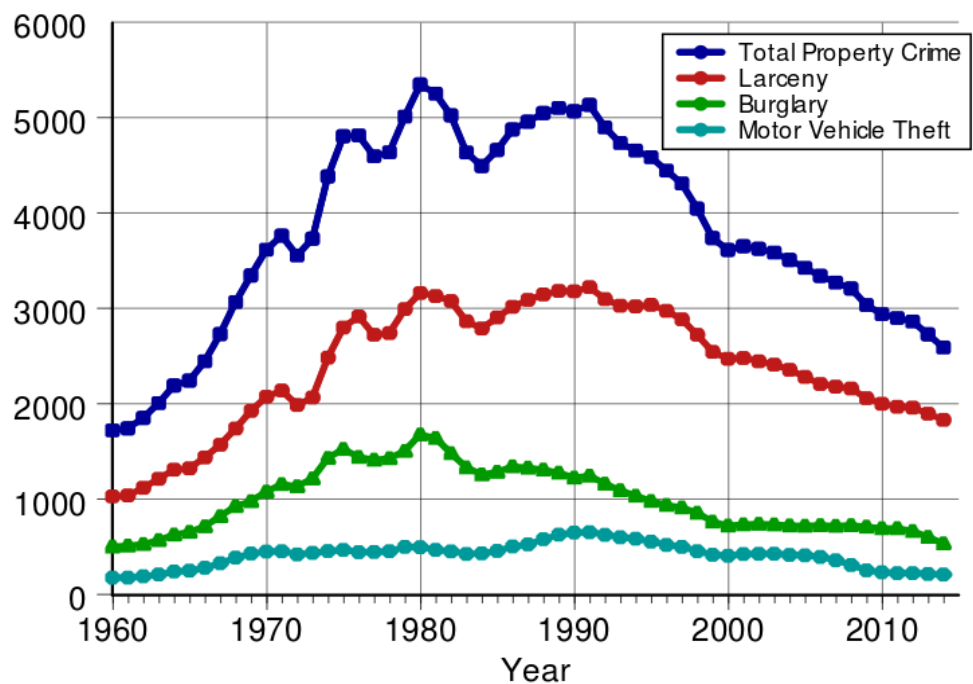

3

Public Housing – zdroj: <https://guernicamag.com/wp-content/uploads/2014/>

4

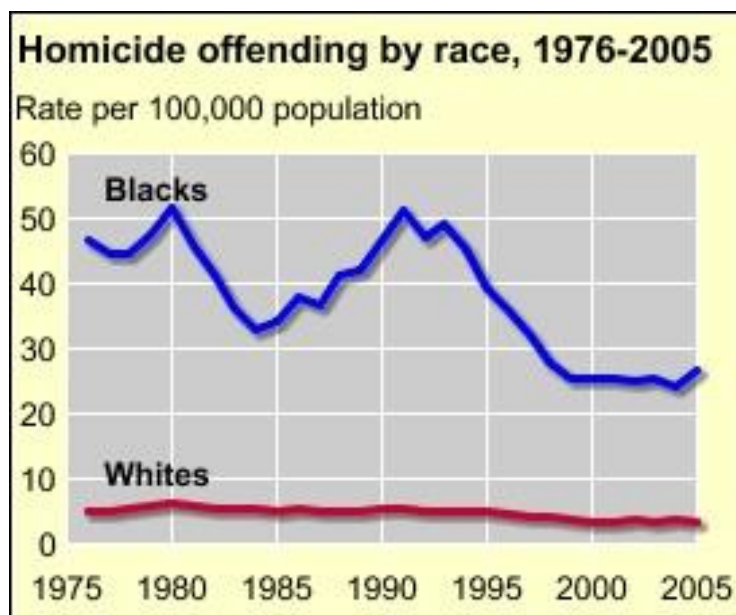
Pro potřeby Českého modelu amerického kongresu vytvořil Liška.

Vývoj kriminality (loupeže) – zdroj:

https://en.wikipedia.org/wiki/Crime_in_the_United_States#/media/File:Property_Crime_Rates_in_the_United_States.svg

5.

Vývoj kriminality (vraždy) - zdroj:

https://en.wikipedia.org/wiki/Crime_in_the_United_States#/media/File:Homicide_offending_by_race.jpg

9 Videá

Video 1: Masakr na Columbine High

https://www.youtube.com/watch?v=z_t_pC2yqdl

Video 2: John Oliver o Australském modelu regulace zbraní

<https://www.youtube.com/watch?v=mVuspKSifgA>

Video 3:

<https://www.csfd.cz/film/44726-bowling-for-columbine/prehled/>